

ἐκβολίζει τὰς ἀδελφάς. Λέγει ὁ γέρον τῷ μαθητῇ αὐτοῦ Λάβε τὴν λεκάνην καὶ βάλε ἐπάνω αὐτῆς. Τοῦ δὲ ποιήσαντος οὕτως, ἀνηύτει ὡς ἀπὸ μέθης.

Τὸ ἐκβολίζει δέον ἴσως μετατραπῆναι εἰς ἐμβολίζει = ἀμπολιάζει, ἄλλως εἰπεῖν μεταδίδωσι τὸ σφάλμα τῆς μέθης ταῖς λοιπαῖς μοναχαῖς. Τὸ ἀνηύτει ἔγραψεν ὁ ἐκδότης ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ κώδικι (ὡς αὐτὸς μαρτυρεῖ) ἀνεύτη, καὶ φαίνεται νομίσας ποῦτο παρεφθαρμένον παρατατικὸν ἢ τοῦ ῥήματος ἀναυτέω (=κράζω μεγαλοφώνως), ἢ ἄλλου τινός, οἷον ἀναύτω (=ἀνάπτω)! Ὡς ἡ διόρθωσις τοῦ ἐκδότου γελοία πάντως ἐστίν, οὕτω καὶ τὸ τοῦ κώδικος ἀνεύτη (ἀν ὄντως οὕτως ἔχη) κωμικόν· προφανῶς γὰρ ὑπὸ τοῦτο δέον ἀναγνωρίσαι ἀπλῶς τὸ ἀνέστη. ὄντως δ' ἡ μεθύστρια μετὰ τὸ δεῖπνον εὐρέθη εἰς ἄλλον τινὰ τῆς μονῆς τόπον κοιμημένη, ἔνθα ὁ γέρον Δανὴλ καὶ ὁ τούτου μαθητῆς «θεωροῦσι τὴν μεθύστριαν ὅτι ἀνέστη καὶ ἐπέτασεν τὰς χεῖρας αὐτῆς εἰς τὸν οὐρανόν», καὶ ποιούσα τοῦτο προσήυχετο μετὰ δακρῶν ζητοῦσα ἄνωθεν συγχώρησιν τοῦ πταισματος αὐτῆς.

Α. Παπαδόπουλος-Κεραμεύς.

ΔΙΟΡΘΩΤΙΚΑ ΕΙΣ ΒΙΟΝ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΛΟΥΚΑ

τοῦ ἐν τοῖς Εὐτροπίου στυλίτου.

Ἐν τοῖς *Analecta Bollandiana*, 1909, τ. 28, σ. 5—56, κατεχώρισεν ὁ Α. Vogt βίον τοῦ ὁσίου Λουκά τοῦ στυλίτου κατὰ τὸ ἐν τῷ κώδικι 1458 τῆς ἐν Παρισίοις *Bibliothèque Nationale* (fonds grec) διασωθὲν ἀντίγραφον 11-ου αἰῶνος, προτάξας τούτου μικρὸν πρόλογον, τὸ δὲ κείμενον διασαφῆσας ἐνιαχοῦ μετὰ τινων σημειώσεων. Ὁ συγγραφεὺς τοῦ βίου ἀνώνυμος· ἀλλ' ἐπειδὴ παριστᾷ ἑαυτὸν γνῶριμον τῷ Λουκᾷ, βέβαιον ἐντεῦθεν ὅτι ἔζη αὐτὸς ἐν τῷ 10-ῳ αἰῶνι, μάλιστα δὲ πρὸς τούτου τῷ τέλει. Τὸ μὲν ἀντίγραφον πολυαριθμοῦς πεπληρωται σφάλμασιν, ὧν ἱκανὰ διώρθωσεν ὁ ἐκδότης· ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν αὐτοῦ τύπωσιν ἔμεινον ἱκαν' ἀδιόρθωτα, μάλιστα δὲ παρατονίσματα, ὧν τὰ πλείω ἐπιτέτραπται λογιζέσθαι ἢ τυπωτικά, ἢ τοῦ ἀντιγράφου ἀπομυμήματα· ἀμελῶς δ' ἐγένετο ἐνιαχοῦ καὶ τῶν περιόδων καὶ κώλων ἢ στίξιν. Ταῦτα μέντοι πάντα ὁ προσεκτικὸς ἀναγνώστης ἐπιεικῶς ὡς εὐδιόρθωτα παρέρχεται· ἔνια δὲ τούτων διώρθωσεν ἤδη ὁ Samuel Vanderstuyf (*Echos d' Orient*, 1909, τ. 12, σ. 138—144), προσθεὶς αὐτοῖς καὶ τόπους τινὰς ἐσφαλμένους τοῦ κειμένου. Ἀλλὰ τοῦτο χρῆζει εἰσεῖτι διορθώσεως ἐν τοῖς ἐξῆς τόποις.

Σελ. 12, 28. «Καὶ γὰρ εἰς ἄπειρον καὶ ἀριθμὸν ὑπεραῖρον ὑπερεκταθήσονται πληθὸς ὅσοι τῆς θεοσδότου θεσίας καὶ καινῆς πολιτείας τὴν σωτηριώδη διαίταν καὶ διαγωγὴν ζηλώσαντες εὐσεβῶς ἀμέμπτως διατηρῆσαι πᾶσαν σπουδὴν διέδεντο, κατ' ἴχνος τῶν ἐνταλμάτων τοῦ νομοδότου βαδίσαντες, πάσῃ τε φυλακῇ δι' ἀκριβείας βίου τὰ νενομοθετημένα φυλάξαντες».

Εὐνόητον ὅτι ἀντὶ τοῦ οὐδὲν σημαίνοντος θεσίας ἀναγνωστέον (νομο)θεσίας.

Σελ. 13, 18. «Οἱ... χίσιον ὑπερανεστηκόσιν εἰς μήκιστον ὕψος ὅλους ἑαυτοὺς μετεωρήσαντες... τὴν ἰσάγγελον ἐν σώματι πολιτείαν καὶ τὴν ὑπὲρ ἄνθρωπον διαγωγὴν ἐπὶ πλείστοις ἔτεσιν ὑπερφυῶς διήρκεσαν ἐξασκούμενοι».

Γρ. μετεωρίσαντες και πρβλ. σελ. 15,19: «οὐ τὸ σῶμα μόνον μετεωρίσας και περικλείσας ἐν τῷ περὶ τὸν κίονα στενωπῷ χώρῳ» κτλ.

Σελ. 19,18. «Λιμοῦ γάρ ποτε μεγάλου κατ' ἐκεῖνο καιροῦ γεγενημένου κατὰ τὴν αὐτοῦ πατρίδα... αὐτός... συναθροίσας πολυάριθμον πλῆθος πενήτων, περὶ μέσας νύκτας ἀνοίξας τε τὰς ὑπὸ γῆν κατορωρυγμένας ἐν λάκκοις ἀποθήκας τῶν γεννημάτων, τῶν αὐτοῦ γεννητόρων μὴ γινωσκόντων, πολύχουν διέδωκε σῖτον, τοῖς μετρίοις εἰς τεσσάρων μοδίους χιλιάδων ἐπαριθμούμενον».

Γρ. σῖτον τοῖς μέτροις κτλ.

Σελ. 20,4. «... πιδανοῖς τισι χρῆσάμενος ῥήμασι πρὸς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα, πρόφασιν τε προβαλλόμενος --- ἐξαιτεῖται» κτλ.

Γρ. προβαλλόμενος.

Σελ. 21,9. «Τὴν μὲν οὖν ὑπηρεσίαν τῆς εἰρημένης διακονίας ἐν ὄλαις ἡμέραις ἀλαλήτῳ τρόπῳ γλώττης οὕτω ποιῶν διέμενον ἐκτελῶν ἐπὶ τριετίαν ὅλην ταῖς δὲ γε νυξὶ πάσαις ἐξω τῆς πύλης τῆς μονῆς ἐξερχόμενος ἀπύνω ἐξετέλει τὸν κανόνα τῆς παραδεδομένης πάσης ἀκολουθίας, δένδρου ἐπιτυχῶν κορύφην ἔχοντος δυναμένην ἔνδον τοῦτον χωρεῖν».

Τὸ κορύφην ὁ Vanderstuyf διώρθωσεν εἰς κορυφήν· ἀλλ' ἡ διόρθωσις παιδική. Κατὰ τὸν ἐκδότην ὁ κωδὶξ ἐνταῦθα ἔχει τὸ κούφην, ὃ μενεῖν χρῆ ἐν τῷ κεμμένῳ, εἰ κὰν τοῖς λεξικοῖς ἀθησαύριστον· συγγενές δὲ τοῦτο τῷ δημῶδει κοῦφον, περὶ οὗ ἐν τῷ Μεγ. Ἐτυμ. (534,20) σημειοῦται, «κόφινος... παρὰ τὸ κοῦφον, ὃ σημαίνει τὸ βαθὺ και κοῖλον χώρημα». Πρβλ. Etym. Gud. 342,7. Καὶ νῦν λέγομεν κοῦφιος τόπος, κοῦφιο δένδρον κτλ. Ἡ κούφη εὑρέθη και κύφη λεγομένη παρὰ συγγραφεῖ 7-ου αἰῶνος, τῶν ἀρτεμιακῶν θαυμάτων· ἴδε τὰ ἐμὰ *Varia graeca sacra* (ἐν Π/πόλει: 1909, σ. 13,17). «κατὰ τὴν κύφην, ἔνθα ποτὲ τὰ σταῦλα ἦσαν τῶν τοῦ Ἰπποδρομίου ἵππων».

Σελ. 31,4. «--- πλὴν αὐτοὺς μὲν δὴ τοὺς ἰχθύας, οὓς ἐπιάσατε νῦν, πρὸς ἀνεμπόλησιν τὸ τάχος ἀπόδοσθε».

Γρ. ἀνεμπόλησιν.

Σελ. 39,27. «... εἰ και μάλιστα τύχοι δι' ὑποψίας γενέσθαι τινὰ φιλής».

Γρ. φιλής, τοῦ φιλής πηγάσαντος ἐκ παραναγνώσεως ἢ τυπωτικοῦ σφάλματος, οἷον και τὸ ἐν σελ. 50,8 ὑπέστρεφαν=ὑπέστρεψαν.

Σελ. 41,20. «Εὐθύμιός τις τούνομα... πυκνότερόν πως πρὸς αὐτὸν παρέβαλε, τὰ οἰκῆα πάντα τούτω... δι' ἐξαγορεύσεως ἀνακαλύπτων ὡς κατὰ τινὰ καιροῦ περίοδον ἐν ἀρρωστίᾳ βαρυτάτῃ κατακλιθεῖς... παρὰ πάντων τε τῶν προσηκόντων και προσφιλῶν ἀπεγνώσθη πρὸς ταύτην τοίνυν τὴν... ἀπόγνωσιν ἀπιδὼν» κτλ.

Γρ. ὅς ἀντὶ τοῦ ὡς· εἶτα ἀνάγνωθι: ἀπεγνώσθη. Πρὸς ταύτην κτλ.»

Σελ. 48,6. «Γυναῖξί δὲ γυναίκας ἐπισυνάπτειν κὰν τοῖς διηγήμασι και τοῖς θαύμασι πρεπωδέστατον οἶμαι και ἀρμοδιαίτατον».

Γρ. κὰν, εἶτα ἀρμοδιώτατον.

Σελ. 48,17. «... ὦραν ἐξ ὦρας και στιγμὴν ἐκ στιγμῆς παραδοκοῦσα.

Γρ. παραδοκοῦσα· ὁ τύπος παραδοκέω ἡμαρτημένος.

Σελ. 50,34—51,1. «... και ἀπρακτον ἦν οὖν ἰδεῖν τοὺς ὄχλους ποταμηδὸν πρὸς αὐτὸν ὁσημέραι συρρέοντας ὡς εἰς πηγὴν ἀεῖνα ὄν βρούασαν και τὴν τοῦ δίψους ἐκάστου φλεγγομένην ἀπωθούμενον».

Γρ. και ἄπρακτον. Ἦν οὖν... αἰείαον... φλεγμονὴν ἀπωθούμενον».

Σελ. 54,18—28. «Ὡς εἶχον οὖν τάχους μετὰ σπουδῆς πολλῆς δρόμῳ τὴν θάλασσαν κατέλαβον, ἦν ἐφεῦρον σφοδρὰ σφοδρῶς ἀγριουμένην σάλω μεγάλῳ κυμάτων και κλύδωνι, αὐτῇ τε μόνῃ τῇ θέᾳ φόβον ἐμποιοῦσαν και τρόμον τοῖς βλέπουσιν, μήτι γε πρὸς τὸ πλεῦσαι προσιτὴν καὶ ὀπωσοῦν δυναμένην γενήσεσθαι· πλὴν ἄπαξ ἐγὼ τῇ τοῦ πόδου πληρώσει προσκείμενος ὄλος, τῇ τε προθύμῳ τῆς σπουδῆς <και> διαπύρῳ προθέσει κατεπειγόμενος ῥιψοκινδύνως ἐμαυτὸν ἄμα και τολμηρῶς τῷ ἐγχειρηματι προσεπιδίδωμι· πλοιάριόν τε παραχρῆμα μισθωσάμενος και πολλαπλῶν τὸν μισθὸν τοῖς τῷ μόλις κατεπειθεῖς τούτους ἐλεῖν δυνηθεῖς, τῆς φρικῶδους ἐκείνης θαλαττείας ἀγριότητος κατετόλμησα» κτλ.

Γρ. θαλαττίας. — Τὸ προτελευταῖον κῶλον δυσνόητον ὁμολογουμένως. Ὁ ἐκδότῆς σημειοῦται, ὅτι τὸ τοῖς παριστᾶ τὸ τέλος ὀπισθίας σελίδος φύλλου, τὸ δὲ τοῦ τὴν ἀρχὴν ἐτέρου φύλλου. Προστίθηναι ἔτι ὡς τὸ κατεπειθεῖς ἐγράψεν αὐτὸς ἐν τῷ κειμένῳ ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ κώδικι καταπειθεῖς. Ὁ Vanderstuyf δέχεται τὸ κατεπειθεῖς τοῦ ἐκδότου ἀνυπόπτως, τὸ δὲ τῷ ἐκλαμβάνει ὡς λείψανον τοῦ ναύταις, και οὕτω μεταφράζει τὸ χωρίον ὧδε: je fis accepter à grande peine un salaire exorbitant aux bateliers. Ὅτι τὸ ναύταις ἀναγκαῖον ἐναυθα, δηλὸν παντὶ τοῦ κόλου ἀναγνώστῃ· ἀλλὰ τοῦτο μόνον οὐκ ἀρκεῖ πρὸς συμπλήρωσιν τῶν καθ' ὑπόθεσιν ἀγράφων μεινασῶν λέξεων ἐκ τῆς τοῦ καλλιγράφου μετεωρίας· Ὁ Vanderstuyf ἠμέλησε παρατηρῆσαι, ὅτι τὸ κατεπειθεῖς ἔστιν ἀπλῶς τι παραδιόρθωμα. Τὸ δὲ τοῦ κώδικος καταπειθεῖς = καταπειθεῖς δεόν τρηθῆναι ἐν τῷ κειμένῳ (= μόλις καταπειθεῖς τούτους ἐλεῖν δυνηθεῖς... κατετόλμησα κτλ.). τὸ δὲ τω, ὅπερ πιθανῶς ἄτονον ἐν τῷ κώδικι και ἄνευ ἰῶτα ὑπογεγραμμένου ἢ προσγεγραμμένου, προτιμῶ λογιζέσθαι λείψανον τοῦ <οὔ>τω. Οὕτω δὲ μετὰ τὸ τοῖς διέφυγον πάντῃ τὸν καλλιγράφον ἱκαναὶ συλλαβαί, ἴσον <ναύταις δούς, οὔ>τω κτλ. Διὸ ἀναγνωστέον. «... και πολλαπλάσιον τὸν μισθὸν <τοῖς ναύταις δούς, οὔ>τω μόλις τούτους καταπειθεῖς ἐλεῖν δυνηθεῖς τῆς φρικῶδους ἐκείνης θαλαττίας ἀγριότητος κατετόλμησα» κτλ.

Ὁ συντάκτης τοῦ βίου τοῦ ὀσίου Λουκᾶ ἀπὸ λεκτικῆς ἐπόψεως προσοχῆς ἔστιν ἰδίας ἄξιος, ὡς ἔχων ἐν αὐτῷ λέξεις ἀθησαυρίστους ἐν τοῖς λεξικοῖς. Ὁ Vanderstuyf σημειοῦται δύο (θεραπεῖον, ποντίλωμα), ἐγὼ δὲ διέκρινα πολλῶν πλείους, τὰς ἐπομένας:

ἀγγελοφανῆς παρουσία 41,9.

ἀγγελόφρων 26,6.

αὐτοπτικῶς 40,18.

θεομάκαρ 37,7.

κούφῃ, ἢ 21,9.

πνευματορρήμων ῥῆσις 12,24.

πρωτοβάθμιος 13,24.

στενοπόχωρον δωμάτιον 27,1.

στυλοειδῶς 27,1.

τετραμερόθεν 26,32.

Ἄ. Παπαδόπουλος-Κεραμεύς.

Ἔλλια Φιλανδίας, 5 Αὐγούστου 1909.